

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

זרעים ונטיעות אם מבטלים היקף לדירה

(כ"ג ב') קרפף שהוא יותר מבית סאתים שהוקף לדירה - נזרע רובו (בזרעונים, ביטל דירתו, שבזרעונים לא דיירי אינשי), הרי הוא כגינה ואסור (לטלטל בו אף בשטח שאינו זרוע, דבטיל ליה לגבי רובא)¹. נטע רובו (באילנות), הרי הוא כחצר, ומותר (שכן עדיין נחשב מוקף לדירה, שדרך אנשים להסתופף בצל אילנות תמיד).

נזרע רובו (הרי הוא כגינה ואסור). (ומסיק, גם כשאותו רוב שנזרע הוא פחות מבית סאתים) כיון דנזרע רובו, הוי ההוא מעוטא (שנותר בלתי זרוע) בטיל ליה לגבי רובה, והוה ליה קרפף יותר מבית סאתים, ואסור.

(כ"ד א') ואמרין בלישנא בתרא²: הא מיעוטא (אם נזרע מיעוט הקרפף), שרי. אמר רב הונא בריה דרב יהושע: לא אמרן אלא (שאותו מיעוט שנזרע הוא) בית סאתים. אבל יותר מבית סאתים, אסור. כמאן? כרבי שמעון³.

ניטע רובו, הרי הוא כחצר ומותר -

אמר רב יהודה אמר אבימי: והוא שעשוין (האילנות) אצטבלאות (שורות שורות, ונאה לשבת שם).

ורב נחמן אמר: אע"פ שאין עשוין אצטבלאות.

שיטות הראשונים

קרפף יתר מבית סאתים שהוקף לדירה, שנזרע חלקו: לסיכום - (א) נזרע רובו, אסור לטלטל בכולו בכל מקרה (אפילו אין בשטח הזרוע בית סאתים). (ב) נזרע מיעוטו, ושטח המיעוט הזרוע פחות מבית סאתים, מותר לטלטל בקרפף כולו. (ג) נזרע מיעוטו, ושטח המיעוט הזרוע בית סאתים בצמצום, לר"ש מותר בכולו, לחכמים אסור. והלכה כרבי שמעון. (ד) נזרע מיעוטו, ושטח המיעוט הזרוע גדול מבית סאתים, אסור לטלטל בקרפף כולו⁴.

כתב המאירי⁵: ומכל מקום יראה לי שהזרעים העשויים לטיול ולצאת לשם תמיד לטייל שם ולהריח, אין אלו מבטלות מחיצות, והיקף דירה הוא אע"פ שנזרע. ומכאן יראה לי שרבים מקילין בכך בפרדסים הסמוכים לבתיהם.

1. כתב בביה"ל (שנח,ט, ד"ה הזרעים מבטלין) דלא נתבאר בפוסקים אם הזרעים מבטלין לגמרי המחיצות של דירה, ואם כן אפילו בסוף הקיף שכבר הוציאו הזרעים, מכל מקום אסור לטלטל שהרי הזרעים ביטלו את ההיקף שהיה לשם דירה. ואם כן, אם ירצה לטלטל צריך לפרוץ בכותל עשר אמות ולחזור ולגדור לשם דירה; או אפשר דהזרעים אינם מבטלים את ההיקף של דירה אלא דההיקף של דירה אינו מועיל כל זמן שיש בו זרעים משום דאין אדם דר בזרעים, ותיכף שנסתלקו הזרעים חזר הקרפף להיתרו שהוקף מתחלה לדירה. וכתב שמשון הראשונים (רבינו חננאל, בעל המאור והרשב"א) שכתבו שהזרעים מבטלין את המחיצות, משמע דלעולם אסור, דדמי כמאן דהוקף שלא לשם דירה (ועיי"ש עוד מש"כ לגבי דין החצר).

2. כלישנא בתרא פסקו הראשונים ושו"ע (או"ח שנח,ט).

3. הסובר גגות חצרות וקרפפות כולן רשות אחת הן, ומותר לטלטל מזה לזה. אבל יותר מבית סאתים נעשה כרמלית, ובהא אפילו רבי שמעון מודה דאין מטלטלין מחצר לקרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, והכא דנפרצו זה לזה, הרי כל אחד נפרץ למקום האסור לו. על פי רש"י.

4. דהמיעוט אסור, כיון שיש בו יותר מבית סאתים אינו ניתן בלא היקף לדירה, וזרעים מבטלים מחיצה של דירה. ורוב הקרפף ג"כ נאסר, מפני שהוא פתוח ופרוץ לזרעים שהוא מקום אסור. משנ"ב (שנח, ס"ק עב).

5. מאירי (כ"ד א', ד"ה כל שאתה נותן דין קרפף).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

זרעים אם מבטלים דירת חצר ורחבה⁶: הרא"ש כתב שמפירוש רש"י מוכח שאין זרעים מבטלים אלא קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה, אבל אין מבטלים רחבה וחצר. והרא"ש עצמו הסתפק בזה. ודעת רשב"א וריטב"א שדין חצר כדין קרפף, וזרעים מבטלים מחיצותיו. וכן פסק השו"ע⁷.

ניטע רובו, הרי הוא כחצר ומותר: פסקו אור זרוע, רשב"א, ורא"ש כרב נחמן, שאע"פ שאין עשויין אצטבלאות, מותר. וכן נראה מדברי הרמב"ם. וכן פסק השו"ע⁸.

קרפף פחות מבית סאתים שלא הוקף לדירה: הראשונים האריכו לדון בקרפף פחות מבית סאתים שלא הוקף לדירה, אם דינו כבית סאתים ויהא אסור לטלטל ממנו לחצר לרבנן דרבי שמעון, ולרבי שמעון דקיימא לן כוותיה (לקמן צ"א א') יהא אסור לטלטל ממנו לבית¹⁰. ומסקנת תוספות, הרא"ש והריטב"א, שדינו כסאתים שאסור להוציא ממנו לבית. וכתב רבינו ירוחם שכן הסכימו הרוב, וכן פסק השו"ע¹¹.

הגדרת מקום בית סאתים: כתב הרא"ש, דאיכא למימר דדין בית סאתים נוהג עד שיהא פחות מבית סאתים אמה¹². וכן כל שאינו יתר על בית סאתים אמה, לא מקרי יתר על בית סאתים¹³.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שנח)

ט. קרפף יותר מסאתים שהקף לדירה ונטע רבו אילנות, אפלו אינם נטועים שורות שורות אינם מבטלים הדירה; אכל אם נזרע רבו הזרעים מבטלים הדירה אפלו אין בהם אלא סאתים. נזרע מעוטו, אם אין בו אלא סאתים מתר; יותר מסאתים, אסור.

6. ואז יהיה דינם כקרפף שאסור להכניס ממנו לבית.

7. או"ח שנח, הרא"ש, כאמור, הסתפק בזה. והטור, אחר שהביא דבריו כתב, וטוב להחמיר. והמחבר סתם בפשיטות דדין חצר כדין קרפף. ומדברי המגן אברהם משמע דהוא מחמת ספק. ובשער הציון (אות סז) כתב דאין זה ספק, מאחר שהרשב"א כתב להדיא דדין חצר כדין קרפף, וכן כתב להדיא הריטב"א, וכן מוכח בפירוש רבינו חננאל, וכן משמע מר"י מיגש, ואם כן בודאי לא מכרעא ספיקא דרא"ש נגד כל הני רבותא. מקורות - ר"י מיגש (מובא באסיפת זקנים בבא בתרא כ"ד). רבינו חננאל (ד"ה נטע רובו הרי הוא כחצר, וביותר בדף כ"ה א', גבי מיעטו באילנות). רא"ש (סי' ב). רשב"א (עבוה"ק בית נתיבות שער ג, סוס"י א); ריטב"א (חי' כ"ג א', ד"ה ובלבד שיהא בה שומרה).

8. הבה"ל (שנחט, ד"ה אבל אם נזרע) הביא תשובת דבר שמואל, שכתב להתיר עיר המוקפת חומה שזרעו בתוכה שטח יותר מבית סאתים. וה"חכם צבי' הסכים עמו בשעת הדחק, שאי אפשר לתקן בעניין אחר. והבין הבה"ל שנסמכו בעיקר על ספקו של הרא"ש (וסוברים שהיקף של חומה עדיף טפי) והאריך בדבריהם, עיי"ש.

9. או"ח שנחט, מקורות - אור זרוע (עירובין, סי' קל). רשב"א (עבוה"ק גג, בסופו). רא"ש (סי' ב). רמב"ם (הל' שבת טז,ו).

10. דסבירא ליה כולן רשות אחת לכלים ששבתו בתוך הבית וקרפף פחות מסאתים, דינו כסאתים לענין זה שאסור להוציא ממנו לבית.

11. או"ח שנח, (וראה משנ"ב ס"ק עה, וס"ק עז). והבה"ל (ריש סימן שנט, בהקדמה, ד"ה רחבה), כתב בשם הפמ"ג דקרפף פחות מבית סאתים שלא הוקף לדירה מותר לטלטל ממנו לבית, אבל בית סאתים מצומצם אסור לטלטל ממנו לבית. וצ"ע מכל הני ראשונים. וכן כתב החזו"א (הל' עירובין פח ס"ק יח) דאינו כן, דמאן דאסר מקרפף בית סאתים לבית, אפילו מקרפף פחות בית סאתים אסור לבית. דדין בית וקרפף לרבי שמעון, כחצר וקרפף לרבנן, ולרבנן אפילו בפחות מבית סאתים מקרי קרפף לענין זה. מקורות - תוספות (כ"ד א', ד"ה לא אמרן. וראה תוספות כ"ה ב', ד"ה קרפף, ותוספות צ' א', ד"ה הכא). רא"ש (סי' ב). ריטב"א (ד"ה אלא). רבינו ירוחם (נתיב יב חלק ד).

12. כי היכי דאמר לרבי אליעזר שלא יהא ארכה יותר על רחבה אמה אחת ולא קפיד אם ארכה יותר על רחבה מעט עד שיגיע לאמה אחת, הכי נמי לא נפיק מדין בית סאתים עד שיפחת אמה.

13. רא"ש (סי' ב). והביאו בבה"ל (שנח, ג, ד"ה שמקום המחיצה מיותר).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

קרפף שהוקף שלא לדירה והשתנה ייעודו לדירה

(כ"ד א') אמר רב נחמן אמר שמואל: קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף (מתחילה) לדירה (ואח"כ בנה אצלו דירה¹⁴), כיצד הוא עושה? פורץ בו פירצה יותר מעשר (אמות, וכאילו אין לו מחיצות)¹⁵, וגודרו (סותם הפירצה) ומעמידו על עשר, ומותר (ונחשב כפתח ולבסוף הוקף).

איבעיא להו: פרץ אמה וגדר אמה, ופרץ אמה וגדרה, עד שהשלימו ליותר מעשר, מהו (שלא פרץ עשר אמות כאחת, ולא גדר עשר אמות כאחת, האם נחשב היקף לשם דירה)?

(ומסיק) פנים חדשות באו לכאן (וכאילו ההיקף הישן הלך, וההיקף החדש לדירה).

שיטות הראשונים

לא הוקף לדירה, פורץ פירצה יותר מעשר וגודרו ומעמידו על עשר: דעת רש"י ורשב"א, דבעינן שיבנה אצלו דירה ואז מהני כשפורץ פירצה יותר מעשר, ושוב גודרה. ומדברי ר"ח, רי"ף, רמב"ם, וריא"ז משמע, דאפילו אין שם דירה, אם גדר בה לשם דירה, שחשב בפירוש בשעה שהקיף למקום הזה שיבנה בו בית אח"כ, נחשב מוקף לדירה¹⁶. והשו"ע¹⁷ פסק כרש"י ורשב"א.

הנחת עפר מצידי הכותל כדי לתקן היקף שלא לדירה: כתב תרומת הדשן שאם קשה לו לפרוץ הכותל, יכול להניח עפר, בגובה פחות מעשרה טפחים, משני צידי הכותל, עד שיתמעט הכותל מגובה עשרה¹⁸, והוי כפרץ הכותל¹⁹. וכן פסק הרמ"א²⁰.

14. ואמרינן לקמן (בסוגיא הבאה) הוקף שלא לדירה ולבסוף פתח לו פתח דירת ביתו, לא מהני רש"י.

15. ואפילו רק משלים פירצה קיימת ליותר מעשר. חידושי מאירי. וכ"כ במשנ"ב (שנח ס"ק כב).

16. כתב המגיד משנה, ונראה מדבריו (של הרמב"ם) שהכל תלוי בכונת הגדרים אם נעשו על דעת דירה. ונראה שאי אפשר שתועיל כוונתו, אא"כ היה בדעתו לעשות ממנו בית ראוי לדור; אבל אם היה דעתו לקרפף ואינו סמוך לבית דירה, היאך יאמר רבינו שגדרתו לשם דירה יועיל, והוא מכויין לדבר שאי אפשר! ודבריו צריך לי עיון.

17. או"ח שנחב. והמשנ"ב (ס"ק יט) צידד להקל כסיעה שניה. ועיין בשער הציון (אות כא). וראה לשון המאירי: אבל אם הקיפה ועדיין אין שם פתח, הרי לא הקיף לדירה, ואין מחשבה עושתו דירה. וכן הדין בכל קרפף שאינו קרוי מוקף לדירה, אלא אם כן קדמה שם בית דירה, ופתחה פתוח לקרפף קודם שיוקף. ומכל מקום יראה לי שאם בשעת היקף דעתו על הפתח, אלא שרוצה להקיף את הרחבה או את הקרפף תחלה, כדי שלא יהא ביתו פתוח עד שיוקף הקרפף הסמוך לו, שאין זה מעכב.

מקורות - רש"י (כ"ד א', ד"ה קרפף). רשב"א (כתב השער הציון, אות כא, שכן משמע מדבריו בח"י כ"ה ב', ד"ה מעשה). מאירי (כ"ד א', ד"ה רחבה). רבינו חננאל (כ"ד א', ד"ה אמר רב נחמן). רי"ף (ז' א' דפי רי"ף). רמב"ם (הל' שבת טז,ה). ריא"ז (פ"ב, ה"ב, סעיף יב).

18. ומיירי כשגובה הכותל הוא פחות מעשרים טפחים, שאז כשעושה תל פחות מעשרה טפחים משני צידי, לא יישאר בגובה הכותל מסוף התל ומעלה עשרה טפחים. משנ"ב (ס"ק כט וס"ק לד).

19. ויבטל העפר שם ולשבת הבאה יטול העפר ויגלה את הכותל לשם דירה. ויש אומרים שאם מלכתחילה התכוון לפנות העפר, אין מועיל הביטול, אך האחרונים הכריעו לקולא בזה. משנ"ב (ס"ק לח).

20. או"ח שנחב. אמנם הגר"א (ס"ק כד) חלק על עצת תרומת הדשן מכל וכל, וטענתו, שהרי בעירובין צ"ג ב', מובא שגידוד חמישה ומחיצה חמישה מצטרפים, ומשמע מזה שכל שהגידוד גבוה מג' טפחים, כבר אינו נחשב חלק מהקרקה ואינו מקום מדרס כקרקה הסמוכה לו, ולכן מצטרף להשלים מחיצה. אשר על כן, עצת תרומת הדשן אינה מועילה כיון שתוספת הסוללה אינה נחשבת ביטול הגדר, כי אם עיבוי! עוד טען הגר"א, שגם בלי הנ"ל, לא תועיל הורדת הסוללה וגילוי הגדר, כיוון שסוף סוף המחיצה עצמה נשארה

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שנח)

ב. ומה נקרא מקף לדירה, זה שבנה בו בית דירה או שפתח לו פתח מביתו ואחר כך הקיפו. ואם היה מקף שלא לשם דירה ורצה להקיפו לדירה אינו צריך לפרץ כלו, אלא יפרץ בו פרצה ביותר מעשר ונמצא בית פתוח בו בלא הקף, ויחזור ויגדר הפרצה כלו או אמה היתרה על עשר אמות, והעשר אמות פתח הן, והרי הוא פתוח ולבסוף הקף. ואם פרץ אמה, ויגדרה, וחזר ופרץ אמה אצל מה שגדר, וחזר ועשה כן עד שהשלימו לעשרה, מתר. (עין ת"ש). הגה: ואם קשה עליו לפרץ הכתל, יש אומרים דיוכל להניח עפר אצל הכתל משני צדדיה עד שיתמעט הכתל מגבה עשר ורחב העפר רחב מארבע בארץ עשר אמות בארץ הכתל, ואם אין בגבה העפר עשר אמות כן הוי כאלו פרץ שם הכתל שלא נשאר שם גבוה עשרה למעלה מן העפר דהוי כקרקעית הקרפף, ואף אם חוזר ולוקח משם אחר כך העפר, הואיל ובטלו שם שבת אחת. ויש חולקים דעפר לא הוי בטול אלא אם כן אין עתיד לפנותו לעולם. (ת"ה סי' ע"ה הרא"ש פ"ק דסכה).

טלטול ברחבה שאין בתים פתוחים לה

(כ"ד א') אמר רב כהנא: רחבה שאחורי הבתים (ואין פתח הבית פתוח לה, הריהי מוקפת שלא לדירה, ויש בה יותר מבית סאתים), אין מטלטלין בו אלא בד' אמות.

ואמר רב נחמן: אם פתח לו פתח (מהבית), מותר לטלטל בכולו, פתח מתירו. ולא אמרו, אלא שפתח ולבסוף הוקף. אבל הוקף ולבסוף פתח, לא²¹.

(ומקשה) פתח ולבסוף הוקף, פשיטא! (ומתיר) לא צריכא דאית ביה בי דרי (גורן מאחורי הבית קודם היקף הרחבה). מהו דתימא אדעתא דבי דרי עבדיה (לפתח), ולא על דעת להקיף שם רחבה, ולא יועיל אף כשפתח ולבסוף הוקף), קמ"ל.

שיטות הראשונים

רחבה שאחורי הבתים: הראב"ד פירש שמדובר ברחבה שנעשתה מאליה על ידי שבנה ארבעה בתים סמוכים; אך סתם רחבה שמאחורי הבתים, נחשבת מוקפת לדירה. וחלקו עליו **רשב"א וריטב"א**. וכדבריהם סתם **השו"ע**²².

רחבה בגודל סאתיים ופחות: כתב **דעת רשב"א, ריטב"א וספר הבתים**, שלא אמרו שרחבה חשיבא כקרפף לגבי בית, אלא כשהיא יותר מבית סאתים, אבל בית סאתים לא הוי כקרפף, דתרווייהו חד גוונא נינהו, ותשמישי בית נינהו. ודעת **המאירי** דאפילו בפחות מבית סאתים, אסור לטלטל מרחבה לבית²³.

לא לשם דירה, וכמו לגבי מחיצה לפני מחיצה, שאם נפלה החדשה, חזר המקום לאיסורו! וראה ביה"ל (ד"ה ואם קשה, מה שתירץ קושיות הגר"א). מקורות - תרומת הדשן (סי' עה).

21. לכאורה הסברא בזה, שרק כאשר פתח קודם, ברור שההיקף הוא לצורך דירה (וראה כעין סברא זו, ברמ"א, או"ח שנח, סוף סעיף א, בשם יש אומרים, שכל שהוא סמוך לביתו, מקרי הוקף לדירה, כי דעתיה עלויה, והובא לעיל, כ"ג א').

22. או"ח שנט (וכן מבואר מדבריו בב"י, סוף סי' שנח, שם הביא דברי הריטב"א שנחלק על הראב"ד). מקורות - ראב"ד (הו"ד ברשב"א וריטב"א). רשב"א (כ"ד א', ד"ה ולא אמרו). ריטב"א (כ"ג ב', ד"ה ולא לכלים).

23. דברי הריטב"א הובאו בבית יוסף (סו"ס שנח), וכן פסק במשנ"ב (שנט ס"ק ג) ובבה"ל (סי' שנט ד"ה רחבה). מקורות - ריטב"א (כ"ג ב', ד"ה ולא לכלים). רשב"א (עבוה"ק בית נתיבות, גא, בסופו; ח"י כ"ד א', ד"ה ומהא). ספר הבתים (שערי איסור הוצאה, שער שלישי). מאירי (בית בחירה, כ"ד א', ד"ה כל שאתה).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שנט)

א. רחבה שְׁאֲחֹרֵי הַבָּתִּים יִתְּרָה עַל בֵּית סְאֲתִים וְלֹא הִקְפָּה לַדִּירָה, אִין מְטַלְטְלִין בָּהּ אֶלָּא בְּד' אַמּוֹת. וְאִם פֶּתַח לָהּ פֶּתַח מִבֵּיתוֹ וְאַחַר כֵּן הִקְיָפָה, אֶפְלוּ אִם יֵשׁ גֶּרֶן בֵּינָה לַבֵּית, הֵוִי הִקְפָּה לַדִּירָה. **הגה:** וַיֵּמָּה שָׂאִין אָנּוּ נִזְהָרִין לְטַלְטֵל בְּחֻצּוֹת שְׁאֲחֹרֵי הַבָּתִּים, מִשּׁוּם דְּבִזְמַן הַזֶּה סִתְּמָן מִקְפִּין לַדִּירָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר לְעִיל גַּבֵּי קַרְפָּף (דְּבָרֵי עֶצְמוֹ).

קרפף שהוקף לדירה והתמלא מים

(כ"ד א') קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה ונתמלא מים -

סבור רבנן למימר כזרעים דמו ואסיר (כדן קרפף שנוזע). אמר להו רב אבא אחוה דרב בריה דרב משרשיא: הכי אמרינן משמיה דרבא, מים כנטעים דמו, ושרי.

(כ"ד ב') אמר אמרימר: והוא דחזיין לתשמישתא. אבל לא חזיין לתשמישתא, לא²⁴.

אמר רב אשי: ודחזיין לתשמישתא נמי לא אמרן (שמותר), אלא שאין בעומקו (מים בעומק עשרה טפחים, בשטח) יותר מבית סאתים; אבל אם יש בעומקו יותר מבית סאתים, אסור (שאינו מקום דירה).

(ודחי) ולא מילתא היא! מידי דהוה אכריא דפירי (כרי פירות גבוה עשרה ורחב כרוחב בית כור, לא בְּטֻלָּה תורת דירה משם. ומים ראויים לשתיה כפירות).

שיטות הראשונים

מים כנטעים דמו ושרי: דעת הרמב"ד שרק אם רובו מלא מים מותר, אבל לא אם כולו. אך הרא"ש פירש שנתמלא כל הקרפף מים. וכן ביאר ספר הבתים בדעת הרמב"ם²⁵.

והוא דחזיין לתשמישתא: רש"י פירש לשתיה, דאין לך דירה מעולה מזו. וכן פירשו אור זרוע ומאירי. וכן פסק ריא"ז. **והרשב"א** הוסיף: ויראה לי שאם הן יפים וראויים לתשמישין אחרים, לכביסה וכיוצא בה, הרי הן כמים יפים. **והשו"ע**²⁶ סתם כרש"י.

לא חזו המים לתשמישתא, אסור לטלטל: דעת בעל המאור, רא"ש, רבנו ירוחם, וספר הבתים, שאפילו אין בעומקו עשרה טפחים²⁷. ודעת רש"י, אור זרוע, רשב"א ומאירי, שכל שעמוקים פחות מעשרה, אין מבטלים מקומם מדין קרקע.

24. ודינם כזרעים שאין מבטלים את המחיצה, אלא בבית סאתים או ברובו. על פי ראב"ד וספר הבתים.

25. מקורות - ראב"ד (כתוב שם ו א ברי"ף, ד"ה ומבטלי מחיצתא). רא"ש (סי' ד). ספר הבתים (שערי איסור ההוצאה, שער שלישי).

26. או"ח שנתיא. וכתב המשנ"ב (ס"ק פה): רצה לומר, לשתית אדם ויש מקילין אף בשראויים לכביסה וכדומה. וכתב בשער הציון (שנחיא, ס"ק פא), שכדברי הרשב"א, כן משמע ברמב"ם (הל' שבת טזו), שכתב סתם אם ראויים לתשמיש, ושכן משמע בריטב"א (ועיי"ש בשער הציון באריכות). מקורות - רשב"א (עבוה"ק בית נתיבות א, ד). מאירי (חידושים, ובית בחירה). אור זרוע (סי' קל).

27. וכתב בביה"ל (שנחיא, ד"ה והוא שיהא בעומקם) דמכל מקום מודו דפחות משלשה דאינו אסור, דכארעא דסמיכתא היא, וגם אינו קשה להשתמש שם בתשמישין של חצר.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזרה ש"ת
י"ג אלול תש"פ
מסכת: עירובין | פרק: ב | דף: כ"ד

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

והרי הם כטיט בחצר, ורקק הוא זה, ואינו חולק רשות לעצמו²⁸. והשו"ע²⁹ פסק כרש"י ורשב"א.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שנח)

יא. קרפף יותר מבית סאתים שהקף לדירה ונכנסו בו מים, אם ראויים לשתייה אין מבטלין הדירה אפלו אם המקום שנתפשטו שם יותר מסאתים, ואפלו הם עמקים הרבה; ואם אינם ראויים לשתייה דינם כזרעים, והוא שיהא בעמקם עשירה טפחים.

רחבה הפתוחה למבוי ולגדות נהר

(כ"ד ב') ההיא רחבה (יותר מבית סאתים שאין בה דיורים שהיא כרמלית) דהואי בפום נהרא, דחד גיסא הוה פתיח למתא (למבוי שבעיר שבצדו הפתוח לרשות הרבים היה מתוקן בצורת הפתח), וחד גיסא הוה פתיח לשביל של כרמים (שהיו בו דיורים³⁰), ושביל של כרמים הוה סליק לגודא דנהרא (גדות נהר, שהם מחיצה גמורה. והרחבה הפתוחה למבוי אסרה המבוי בטלול³⁴).

מסיק רבא, עבדינן ליה לחי לפיתחא דמתא (בין הרחבה למבוי), דמגו דמהני ליה לחי למתא, מהני נמי לרחבה (להיחשב כהוקפה מחדש לשם דירה). הלכך, טלטולי במתא גופה שרי³². טלטולי ברחבה גופה שרי³³.

28. הרשב"א הביא ראיה, דפחות מעשרה במים אינו חולק רשות לעצמו, כדאמרינן (שבת ק' ב') גבי רקק מים שהוא ברשות הרבים. ובספר הבתים דחה ראייתו, שאין הנדון דומה לראיה! שאם אמרו ברשות הרבים, שתשמישו להילוך, וכשהוא פחות מעשרה מהלכים בו, ואע"פ שמהלכים בו על ידי הדחק, שמו הילוך, לא נאמר כן בקרפף שתשמישו לדירה, אם יש בו רקק מים, אפילו אינם עמוקים עשרה, אם אינם ראויים לתשמיש, נתבטל שם דירה ממנה.

ובביה"ל (ד"ה דינים כזרעים) כתב בשם הראב"ד, רשב"א וריטב"א, שאם במקום המים מתלקט המדרון עשרה מתוך ד', אין המים מבטלים את הדירה.

29. או"ח שנח, יא. מקורות - רמב"ם (הל' שבת טז,ו). בעל המאור (ד"ה ורחבה). רא"ש (פ"ב סי' ז). רבנו ירוחם (נתיב י"ב ח"ד). ספר הבתים (שערי איסור הוצאה שער שלישי). רש"י (כ"ד ב' ד"ה שאין). אור זרוע (סי' קל). רשב"א (עבוה"ק שער גג; ח"י כ"ד ב', ד"ה אבל). מאירי (בית הבחירה כ"ד א' ד"ה קרפף).

30. רש"י. ותוספות פירשו שבשביל של כרמים אין בו דיורין, אבל בני המבוי היו משתמשים שם.

31. את המבוי אפשר להתיר על ידי צורת הפתח בצד רשות הרבים, ולחי בצד הרחבה. את הרחבה א"א לכאורה להתיר, כי אינה מבוי וממילא לא שייך לתקנה בלחי וקורה. והיות שהוקפה שלא לדירה, ההיתר היחיד הוא לגדור אותה שוב לדירה.

32. דהא שרינן לה בהאי לחי. ואפילו היא והרחבה אסורים זה עם זה, שניהם משתמשים לעצמם כשתי חצרות ופתח ביניהן. רש"י.

33. וכתב בחידושי המאירי: ומעתה יצא לנו ממעשה זה, דרחבה או קרפף שהוא יתר מבית סאתים שלא הוקף לשם דירה, יש לו תיקון אפילו כשאין עושין בו שום מעשה, וכגון שעושה מעשה במבוי הסמוך לו.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

בעזרה שית
י"ג אלול תש"פ
מסכת: עירובין | פרק: ב | דף: כ"ד

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

ממתא לרחבה ומרחבה למתא, פליגי בה רב אחא ורבינא - (1) חד אסר, זימנין דהוי בה דיורין ואתי לטלטולי.
(2) וחד שרי, דהא ליכא דיורין (בפועל ברחבה, ואין לגזור).

שיטות הראשונים

טלטול מהמבוי לרחבה: פלוגתא דרב אחא ורבינא, ופסקו הראשונים כמאן דשרי, דקיימא לן רב אחא ורבינא, הלכה כדברי המיקל³⁴. דעת הגאונים ורבינו חננאל דברחבה דרבים הוא דלא חיישינן לדיורין. אבל ברחבה דיחיד, זמנין דמימליך ובני בתי ודייר בה דיורין (כדאמרינן לעיל, ח' א'). **והראב"ד** פירש, דהתם חששו למבוי הפתוח לרשות הרבים דאורייתא, אבל הכא למבוי שהוא רשות היחיד דאורייתא לא גזרו לחוש לכך³⁵.

טלטול בשביל של כרמים: לדעת רש"י, **ראב"ד ואור זרוע**, אסור לטלטל (גזירה שמא יאמרו מועיל לשביל של כרמים דעלמא). ולדעת תוספות ורשב"א, אפשר לטלטל והלחי מועיל גם ל³⁶.

34. ראה חולין צ"ג ב'.

35. וכתב הרשב"א (בעבוה"ק) שדעתו נוטה לדעת הראב"ד. כל הסוגיא לא הוזכרה ברי"ף, רא"ש, טור ושו"ע (ובב"י הביאה באו"ח סוף סי' שסד). וכתב המגיד משנה (הל' שבת טז,יא): ודינים אלו אינם מצויים להאריך בהם, ואין מהם בהלכות (=הרי"ף) כלום. מקורות - רמב"ם (הל' שבת טז,יא). ראב"ד (הו"ד ברשב"א). רשב"א (חי'; עבוה"ק, בית נתיבות ב,א).

36. מקורות - רש"י (כ"ה א', ד"ה דלית בה). ראב"ד (הו"ד ברשב"א). אור זרוע (ס' קל). תוספות (ד"ה טלטולי ברחבה). רשב"א (ד"ה אלא אמר רבא).